

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 4750/23
27.9.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Зорице Ђаковић, председника већа, Светлане Павић и др Драгице Попеску, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Иван Ђелмаш, адвокат из Београда, улица Кнеза Михајла Вишевића бр.23а, против тужене ББ из ..., са боравиштем у ..., чији је пуномоћник Милош Вучељић, адвокат из Београда, улица Зеке Буљубаше бр.3, ради остварења права на нужни део као стварног права, вредност спора 1.888.486,87 динара, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду П бр.1493/22 од 05.04.2023.године, у седници већа одржаној дана 27.09.2023 године, донео је:

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужиоца и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П бр.1493/22 од 05.04.2023.године.

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је оставиља покојна ВВ, бивша из ... својим завештајним располагањем, писменим завештањем пред сведоцима од 05.06.2013.године, проглашеним на записнику код јавног бележника ... из Београда Упп бр.363-219 О бр.2859/19 дана 07.04.2021.године, повредила право сина, овде тужиоца АА из ... на нужни део јер је своју имовину завештала у наслеђе ћерки, туженој ББ из ..., на основу чега се врши редукација завештања, те да се обавезе тужена да на име нужног дела тужиоцу призна право својине на 1/4 идеалних делова од 5/ 8 идеалних делова заоставштине покојне ВВ, бивше из ... односно 5/32 идеалних делова непокретности и то породичне стамбене зграде, бр. Зграде ..., површине 92 м2, у улици ... у ..., изграђене на кат.парцели бр.... Ставом другим изреке обавезан је тужилац

да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 81.621,00 динара, у року од 15 дана.

Против наведене пресуде тужилац је благовремено изјавио жалбу, побијајући пресуду из свих законом прописаних разлога.

Апелациони суд у Београду испитао је првостепену пресуду у границама законских овлашћења прописаних одредбом члана 386 Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр.72/11 са свим изменама и допунама) и оценио да жалба тужиоца није основана.

Побијана пресуда није захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из одредбе члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које повреде овај суд као другостепени пази по службеној дужности, нити другим повредама поступка које би биле битне. Изрека пресуде је јасна и разумљива, не противречи себи ни разлозима датим у њој, у пресуди је наведено довољно разлога о свим битним чињеницама, па се њена правилност и законитост могу испитати, због чега се неосновано жалбом тужиоца указује да је побијана пресуда захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из тачке 12 наведене законске одредбе.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац и тужена су деца оставиле, покојне ВВ која је преминула 20.02.2019.годинеу ..., са последњим пребивалиштем у ..., улица ..., те да су парничне странке брат и сестра по мајци. Заоставштину оставиле у Републици Србији сачињава актива имовине која се састоји од права својине на 5/8 идеалних делова на непокретностима: породичне стамбене зграде, број зграде ..., површине 92 м2, у улици ... у ..., изграђеној на кат.парцели бр....- зграда за коју није позната намена, затим зграда ..., површине 22 м2 с правом коришћења са 5/8 идеалних делова на кат.парцели бр... у улици ..., земљиште под зградом-објектом површине 92 м2, земљиште под зградом- објектом површине 22 м2, земљиште уз зграду објекат, површине 44 м2, укупне површине 1а и 58 м2, градско грађевинско земљиште, све уписано у ЛН ..., као и право својине на 1/2 идеалног дела на кат.парцели бр...., село њива друге класе, површине 7 а и 95 м2, уписане у ЛН ... КО ... (СКН ...), као и стан у власништву у ... Утврђено је да је пок. ВВ дана 05.06.2013.године, сачинила писмено завештање пред сведоцима којим је располагала својом имовином за случај своје смрти у корист своје ћерке, овде тужене ББ и то имовином-кућом у ..., уз напомену да је сина овде тужиоца намирила исплатом износа од 30.000,00 динара на име наследства дана 14.08.1990.године, о чему је он потписао и оверио изјаву по којој нема више права по основу наслеђа. Решењем јавног бележника ... Упп бр.363-19-О број 2858/19 од 15.09.2021.године, прекинут је оставински поступак иза покојне ВВ, те је овде тужилац упућен да пред надлежним судом као тужилац против ћерке оставиле, овде тужене покрене парницу ради утврђења да му је повређен нужни наследни део, те редукције завештања покојне ВВ сачињеног у форми писменог завештања пред сведоцима дана 05.06.2013.године, који је проглашен од стране наведеног јавног бележника на записнику дана 07.04.2021.године, у предмету Упп бр.363-19 О бр. 2858/19. Изјавом од 14.08.1990 године, тужилац је потврдио да је примио од мајке ВВ, очуха ГГ и сестре ББ износ од 30.000,00 динара, ради исплате наследства у вези куће у улици ... бр...., општина ... и да неће тражити никаква потраживања у вези тога, при чему су изјаву потписали као прималац овде тужилац и као давалац ВВ. Изјава исте садржине оверена

је код општине Звездара дана 20.08.1990.године. Према наводима тужиоца он је ове изјаве потписао по наговору његовог очуха, оца овде тужене који је инсистирао да такву изјаву да како би му дао новац за летовање. Утврђено је да је тужилац дана 18.03.2019.године у Адвокатској канцеларији адвоката овде тужене потписао изјаву у којој је потврдио да је у односу на његов наследни део иза смрти мајке, покојне ВВ у потпуности намирен још пре 20 година. Према наводима тужиоца изјаву од 18.03.2019.године код адвоката тужилац је потписао зато што је постојао усмени договор са туженом да на једнаке делове поделе стан у ..., што тужена није испоштовала, већ је добио само 1/4 његове продајне цене. Тужилац за живота није живео са мајком, покојном ВВ на адреси у ..., улица ..., већ је најпре живео са супругом у ..., затим још од 2014. године до смрти мајке живео је у ..., док данас живи у ... у непокретности која је власништво рођака његове бивше жене.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је сагласно одредбама чланова 39, 40, 41, 42, 43, 48 и 53 Закона о наслеђивању, одбио као неоснован тужбени захтев тужиоца, сматрајући да тужилац на коме је терет доказивања није доказао основаност стварно-правног захтева, као изузетка, с обзиром да је право на нужни део облигационо правне природе. С друге стране, тужилац претходно није доказао вредност заоставштине на коју се одређује вредност новчаног потраживања нужног дела (обрачунска вредност заоставштине), због чега је донео одлуку као у изреци.

Оцењујући наводе жалбе тужиоца, Апелациони суд у Београду налази да је првостепени суд на правилно и потпуно утврђено чињенично стање, правилно применио материјално право када је одбио тужбени захтев тужиоца, дајући за своју одлуку јасне и довољне разлоге, које у свему као правилне прихвата и овај суд.

Наиме, одредбом члана 42 Закона о наслеђивању, прописано је да је нужни део повређен ако је вредност оставиочевих завештајних располагања и поклона учињених нужном наследнику или лицу уместо кога овај долази на наслеђе, мања од вредности наследниковог нужног дела. Одредбом члана 43 овог закона, прописано је да нужном наследнику припада новчана противвредност нужног дела, с тим што суд може одлучити да овом припадне одређени део ствари и права који чине заоставштину. Према члану 48 истог закона вредност заоставштине на основу које се израчунава нужни део утврђује се тако што се најпре пописује и процењује целокупна имовина коју оставилац има у тренутку смрти заједно са свим његовим завештајним располагањима и свим његовим потраживањима, од чега се одузима износ оставиочевих дугова, као и износ трошкова пописа и процене заоставштине и уобичајених трошкова сахране, па тако добијеном остатку се додаје вредност свих поклона које је оставилац учинио неком од законских наследника, независно ком наследном реду припадају, као и вредност поклона које је оставилац у последњој години свог живота учинио онима који нису законски наследници.

Тужилац на коме је терет доказивања није пружио нити предложио доказе на околност да му је повређен нужни део и висину нужног дела у смислу члана 48 Закона о наслеђивању, у чијем одсуству битне чињенице за одлуку нису могле бити утврђене. Наиме, тужилац је преко свог пуномоћника адвоката на рочишту одржаном дана 05.04.2023. године, повукао доказни предлог за економско-финансијским вештачењем

на околност утврђивања укупне вредности заоставштине на основу које се израчунава нужни део који представља збир вредности заоставштине постојеће у моменту смрти оставиле, завештајних располагања и учињених поклона, укључујући и евентуална потраживање, уз умањење дугова. Осим тога, на нужном наследнику, овде тужиоцу је терет доказивања околности које би оправдавале да му се уместо исплате новчане противвредности утврди право својине на имовини која је била предмет тестаменталног располагања оставиле, имајући у виду природу права на нужни део, с обзиром на то да је облигационо право на нужни део правило сходно одредбама Закона о наслеђивању.

Другим речима, право нужног наследника да захтева одређени део ствари и права које чине заоставштину није безусловна, већ је обавеза суда да у сваком конкретном случају процењује да ли су се стекли разлози за признање нужног дела као стварног права. У том случају је потребно да истакнути захтев садржи чињенице, како објективне тако и субјективне на страни тужиоца и тужене због којих је у конкретном случају оправдано одлучити да тужиоцу припада сувласнички део предметне непокретности на име нужног дела. За преображај права на нужни део из облигационе у стварно правну природу битно је постојање околности на страни нужног наследника који тај захтев поставља, неопходност њихових вредновања које се односе на карактер добара завештаних трећим лицима или постојање трајније заједнице живота између оставиоца и нужног наследника, као и личне и имовинске прилике нужног наследника. Тужилац ни у тужби ни током поступка није навео оправдане разлоге у смислу постојања трајања заједнице живота са оставиљом у тој непокретности (управо супротно тужилац се изјаснио да је најпре са супругом живео у ..., па је живео у ..., а да сада живи у ...), тако да у предметној непокретност на ... са мајком оставиљом није живео, нити је предложио извођење доказа на основу којих би се могло утврдити да постоје неки други разлози за досуђење нужног дела као стварног права. У тој ситуацији тужилац је требао да у односу на тужену истакне облигационо правни захтев за исплату накнаде новчаног износа противвредности нужног дела (при чему би тачан износ био предмет економско-финансијских вештачења), што је тужилац пропустио да учини.

Дакле, имајући у виду да тужилац у овој правној ствари није доказао основаност стварно-правног захтева, нити обрачунску вредност заоставштине и по налажењу Апелационог суда правилан је закључак првостепеног суда да тужбени захтев тужиоца није основан, те је правилно одлучено као у ставу првом изреке.

Због тога су неосновани наводи жалбе тужиоца да се не може прихватити становиште првостепеног суда да тужилац није доказао правну основаност стварно-правног захтева, с обзиром да је исказ тужиоца јасан, детаљан и убедљив, те да разлози који наводи првостепени суд су нејасни и противречни. С друге стране цитирана законска одредба даје овлашћење нужном наследнику за истицање како облигационо правног захтева, тако и стварно правног захтева, чиме се не ради о изузетку, како то погрешно закључује првостепени суд.

Наиме, из садржине одредбе члана 43 Закона о наслеђивању произлази да је правна природа нужног дела облигационо правна. Дакле, правило је да нужном наследнику припада новчана противвредност нужног дела, с тим што цитирана одредба

у ставу 2 даје овлашћења нужном наследнику за истицање стварноправног захтева за признање нужног наследног дела. Могућност постављања захтева за измирење нужног дела постављен је алтернативно и по принципу искључивости, уз законску претпоставку у корист захтева облигационо правне природе, док право нужног наследника да захтева одређени део ствари и права која чине заоставштину није безусловно, већ је обавеза суда да у сваком конкретном случају процењује да ли су се стекли разлози за признање нужног дела као стварног права. Законска терминологија "може" управо указује на изузетак од правила, с обзиром да одредба члана 43 став 2 Закона о наслеђивању не би садржала одредницу "може".

Тужбом у овој правној ствари тужилац захтева утврђење повреде права на нужни део завештајним располагањем оставиле, своје мајке, која је предметну непокретност тестаментом завештала у наслеђе своје ћерке, овде тужиље. За промењену правну природу права на нужни део, тужилац ни у тужби, ни током поступка није навео оправдане разлоге у смислу постојања трајније заједнице живота са оставиљом на тој непокретности, нити је предложио извођење доказа на основу којих би се могло утврдити постојање неког другог разлога за досуђивање нужног дела као стварног права. Околност да тужилац нема непокретности у власништву није довољан разлог да му се призна нужни део као стварно право. Суд је прихватио исказ тужиоца, али, с друге стране, сматра да тужилац није доказао основаност стварноправног захтева као изузетка од правила да је право на нужни део облигационоправне природе.

Неосновани су и наводи жалбе тужиоца да није било потребно да тужилац доказује обрачунску вредност заоставштине, јер је јасно, а на основу параметра за одређивање пореза на имовину приближна вредност заоставштине износи 8.593.670,00 динара, да је тужилац предложио економско-финансијско вештачење само на околност колика је била вредност 30.000,00 динара 1990. године, међутим, било је непотребно да се на ту околност врши вештачење, нарочито када би за тужиоца уплата предујма вештаку такође била велики финансијски издатак. С друге стране, процена вредности заоставштине у оставинском поступку већ је извршена, констатовано је да пасива не постоји, а да износ од 30.000,00 динара предатих тужиоцу 1990. године не могу се сматрати поклоном, већ врстом давања мита од стране давалаца како би се онда тужилац унапред одрекао права на будуће наслеђе.

Наиме, одредбама Закона о наслеђивању прописано је између осталог шта се сматра нужним делом и у ком случају постоји повреда нужног дела, па је тако одредбом члана 40 овог закона прописано да нужним наследницима припада део заоставштине којим оставилац није могао располагати и који се назива нужним делом, с тим што је нужни део оставиочевих потомака половина дела који би му припао по законском реду наслеђивања. Нужни део је повређен ако је вредност оставиочевих завештајних располагања и поклона учињених нужном наследнику или лицу уместо кога овај долази на наслеђе мања од вредности наследниковог нужног дела (члан 42 ЗОН-а). Из наведеног произилази да је нужни део повређен ако је вредност примљене заоставштине мања од вредности нужног дела, па у том случају нужни наследник може тражити да се учињени поклон врати како би се намирио нужни део. Међутим, да би се дошло до обрачунске вредности заоставштине која је основ за израчунавање нужног дела, потребно је утврђивање вредности заоставштине на основу које се израчунава нужни део у смислу члана 48 наведеног закона. При томе, се најпре пописује и

процењује целокупна имовина коју оставилац има у тренутку смрти, заједно са свим његовим завештајним располагањима, свим његовим потраживањима, па и онима према неком од наследника, изузев очигледно ненаплативих потраживања, чиме се утврђује актива, а затим и пасива, тако што се од напред утврђене вредности одбије износ оставиочевих дугова, као и износ трошкова пописа и процене заоставштине и уобичајне трошкове његове сахране. Од активе се одузима пасива ради добијања чисте заоставштине којој се додају вредности свих поклона које је оставилац ма на који начин учинио неком од законских наследника, независно од тога ком наследном реду припадају и да ли могу и хоће да наследе, као и вредност поклона за коју је оставилац наредио да се наследнику не урачунавају у наследни део. Најзад, према члану 50 ЗОН, поклоном се сматра свако одрицање од права, па и одрицање од наслеђа у корист одређеног наследника, отпуштање дуга, оно што је оставилац за живота дао наследнику на име наследног дела, или због оснивања или проширења домаћинства или обављања занимања, као и свако друго бесплатно располагање. Дакле, под поклоном се у смислу Закона о наслеђивању подразумева свако оставиочево располагање имовином без накнаде у корист другог, било законског наследника, било трећег лица.

У том контексту, имајући у виду да је решењем јавног бележника ... бр. 363-19 О.бр. 2858/19 од 15.09.2021. године, прекинут оставински поступак иза покојне ВВ и тужилац упућен да покрене парнични поступак против овде тужене, а ради утврђења да му је повређен нужни наследни део, те редукције завештања покојне ВВ од 05.06.2013. године, на тужиоцу је био терет доказивања обрачунске вредности заоставштине и то целокупне заоставштине оставиле, а не само дела заоставштине којим је оставиља располагала предметним тестаментом, а с тим у вези и утврђење повреде права на нужни део и висине нужног дела. Међутим, тужилац на коме је терет доказивања није пружио нити предложио доказе на околност да му је повређен нужни део и висину нужног дела у смислу члана 48 ЗОН, у чијем одсуству битне чињенице за одлуку нису могле бити утврђене.

Неосновани су наводи жалбе тужиоца да је нејасно из којих разлога првостепени суд није делимично усвојио тужбени захтев тужиоца, у делу који се односи само на повреду права на нужни део, већ је одбио у целости тужбени захтев, с обзиром да суд није везан за правни основ тужбеног захтева, већ да одлучује на основу онога што је наведено у тужбеном захтеву јер тужилац није предложио доказе на околност да му је повређен нужни део и висину нужног дела у смислу члана 48 ЗОН.

Потврђена је и одлука о трошковима парничног поступка, јер је иста донета правилном применом одредаба из члана 153 и 154 ЗПП, све одмерено према важећој АТ и ТТ у време пресуђења.

Како се ни другим наводима жалбе тужиоца не доводи у сумњу законитост и правилност побијане пресуде, то је овај суд на основу одредбе члана 390 ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке.

Ставом другим изреке, у смислу одредбе члана 165.ст.1.ЗПП одбијен је као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка, јер је његова жалба оцењена као неоснована

**Председник већа-судија
Зорица Баковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић